

підприємств, виробників вина, турфірм у регіонах півдня України можна створити туристичний кластер винного туризму та його продукт, здатний конкурувати за якістю і обсягами вин, зайняти гідне місце у винній туристичній карті Європи.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку : монографія / за заг. ред. професора В.Г. Герасименка ; авт. кол.: В.Г. Герасименко, С.С. Галасюк, С.Г. Нездоймінов, І.В. Давиденко та ін. – Одеса : «Астропринт», 2013. – 304 с.
2. Іванов С.В. Підготовка фахівців для винного туризму в національному університеті харчових технологій: традиції та перспективи / С.В. Іванов, Д.І. Басюк. – Вища школа. – 2012. – № 6. – С. 7-15.
3. Diduh M. The Perspective of the Development of the Vinous Tourism in the Ukrainian Danube // Journal of Danubian Studies and Research. – 2013. – Vol. 3, no. 2, pp. 340-350.
4. Иванова-Тонева П. Виненият туризъм – елемент от пазарната стратегия на винопроизводителите. Винен туризъм : традиция и съвременност: Черноморски туристически форум, 15–17 октомври 2009, Варна 2009 / ред. кол. Марин Нешков и др.; [предг. Марин Нешков]. – Варна : Славена, 2009. – С. 87-94.
5. Hall M., Johnson G., Cambourne B., Macionis N., Mitchel R., and Shaples L. Wine tourism around the world: development, management and markets. – London : Butterworth-Heinemann, 2002. – Pp. 1-24.
6. Wilson James E. Terroir: The Role of Geology, Climate and Culture in the Making of French Wines. University of California Press, 1998. – P. 336 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ucpress.edu/op.php?isbn=9780520219366>
7. Storchmann K. Wine Economics. Journal of Wine Economics, Vol. 7, No 1, 2012, Pp. 1-33 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wine-economics.org/aaawe/wp-content/uploads/2012/10/Vol.7-No.1-2012-WineEconomics>.
8. Михайлюк О.Л. Перспективи розвитку винних туристичних кластерів на півдні України / О.Л. Михайлюк. – Науковий вісник ОНЕУ. – № 1(181). – 2013. – С. 29-41.
9. Розвиток виноградарства в малих та середніх господарствах України та на його основі терруарного виноробства з використанням французького досвіду. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tairov.com.ua/news/215-2013-05-27>
10. Переробка винограду та виробництво виноматеріалів у 2012 році. Експрес-випуск [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
11. Перспективи розвитку винного туризму в Криму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kianews.com.ua/node/37628>.
12. Nezdoyminov S.G. Wine tourism through the prism of wine making // Proceedings of the 1st International Academic Conference «Science and Education in Australia, America and Eurasia: Fundamental and Applied Science» (Australia, Melbourne, 25 June 2014). Volume I. «Melbourne IADCES Press». Melbourne, 2014. – 692 p., P. 439-442.
13. Нездоймінов С.Г. Терруар як основа розвитку винного туризму на півдні України / С.Г. Нездоймінов. – Агросвіт. Науково-практ. журнал. – К. : ТОВ «ДКС Центр». – 2013. – № 22. – С. 46-52.
14. Porter M. Clusters and The New Economics of Competition // Harvard business Review. 1998. November-December. 13.
15. Кропиво М.Ф. Підвищення конкурентоспроможності та соціальної спрямованості агропромислового виробництва на основі розвитку кластерних систем / М.Ф. Кропиво. – Економіка АПК. – 2013. – № 3. – С. 3-15. – С. 9-10.

УДК 336.14

Парфенюк Є.І.

*кандидат економічних наук, доцент,
заступник директора з навчально-методичної роботи
Львівського інституту Міжрегіональної академії управління персоналом*

Шушкова Ю.В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту
Львівського інституту Міжрегіональної академії управління персоналом*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Стаття присвячена аналізу стану соціального і економічного розвитку регіону (на прикладі Львівської області) та формуванню висновків відносно впливу чинника державного фінансування. Проаналізовано сприятливі чинники та перешкоди збільшення обсягів і підвищення ефективності фінансування регіонального розвитку. Зроблені висновки відносно перспективних напрямів удосконалення державної політики фінансування соціально-економічного розвитку регіону.

Ключові слова: фінансування, соціально-економічний розвиток, державна регіональна політика.

Парфенюк Е.И., Шушкова Ю.В. ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ ФИНАНСИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНА

Статья посвящена анализу состояния социального и экономического развития региона (на примере Львовской области) и формированию выводов относительно влияния фактора государственного финансирования. Проанализированы благоприятные факторы и препятствия увеличения объемов и повышения эффективности финансирования регионального развития. Сделаны выводы относительно перспективных направлений совершенствования государственной политики финансирования социально-экономического развития региона.

Ключевые слова: финансирование, социально-экономическое развитие, государственная региональная политика.

Parphenyuk E.I., Shyshkova Yu.V. PROBLEMS AND PROSPECTS OF GOVERNMENT SOCIAL AND ECONOMIC REGIONAL FINANCIAL POLICY IMPROVEMENT

The article deals with the analysis of region social and economic development (on the example in Lviv area) and forming of conclusions in relation to state financing factor influence. Favourable factors and obstacles of efficiency volumes are analysed increase of regional development financing. Conclusions in relation to perspective directions of social and economic region development public financing policy are improvement.

Keywords: financing, social and economic development, public regional policy.

Постановка проблеми. Однією із найскладніших перешкод регіонального та місцевого розвитку в Україні залишається обмеженість бюджетно-фінансових ресурсів, обумовлена високою потребою у фінансуванні державних регіональних програм та недостатнім рівнем розвитку регіональних економік, що звужує поступлення податків і зборів суб'єктів господарювання до регіонального та місцевих бюджетів.

Як наслідок, недостатньо ефективна регіональна бюджетно-фінансова політика, її певна неадекватність умовам посттрансформаційного етапу розвитку економіки, підсилена такими ризиками в умовах фінансово-економічної кризи, як підвищення вартості і ускладнення доступу до інвестицій та інновацій, значне зменшення обсягів доходу (виручки) від реалізації продукції (послуг), зниження рівня фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності соціально-економічних систем, посилення дії ризиків інституційного середовища суттєво погіршують стан регіонального розвитку в Україні, що потребує розробки нових, більш ефективних інструментів та засобів фінансування регіонального розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-прикладні засади державної фінансової політики, у т. ч. бюджетного фінансування регіонального розвитку досліджувалися такими вітчизняними вченими, як О. Барановський [1], А. Даниленко [2], М. Єрмошенко [3], Т. Кисіль [4], М. Мельник [5] та ін. Проте особливості сучасних умов регіонального соціально-економічного розвитку, наявність об'єктивних та суб'єктивних обмежувачів бюджетного фінансування регіонального розвитку потребують обґрунтування нових і більш дієвих підходів до державного фінансування регіонального розвитку в Україні.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати мету дослідження: проведення аналізу передумов соціально-економічного розвитку регіону (на прикладі Львівської області) та обґрунтування пропозицій відносно удосконалення державної політики фінансування регіонального розвитку в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. У посткризовий період на регіональному рівні попри все ще складну соціально-економічну ситуацію спостерігаються окремі позитивні тенденції, які можна визнати сприятливими передумовами для формування фінансових ресурсів регіонального розвитку. Так, за період січня-липня 2014 р. в економічному комплексі Львівської області спостерігалися такі позитивні зміни: збільшення обсягів виробництва на підприємствах добувної промисловості і розроблення кар'єрів (на 4,8% у січні-липні 2014 р. порівняно з відповідним періодом попереднього року); збільшення введених в експлуатацію загальних площ житла (у I півріччі 2014 р. прийнято в експлуатацію 398,1 тис. кв. м загальної площі житла, що у 2,1 рази більше, ніж за аналогічний період 2013 р.); зростання експорту товарів (на 10,4% або 69,8 млн дол. США у I півріччі 2014 р. порівняно з аналогічним періодом попереднього року); збільшення обороту роздрібною торгівлю за порівнянними цінами (на 2,4% або 561,6 млн грн у січні-липні 2014 р. порівняно з відповідним періодом 2013 р.); збільшення обсягу реалізованих нефінансових послуг (у ринкових цінах) (на 5,7% у січні-липні 2014 р. порівняно з відповідним періодом 2013 р.); покращення роботи авто- та електротранспорту (у січні-липні 2014 р. порівняно з відповідним періодом попереднього року зросло вантажооборот автотранспорту (на 4,4%) та обсяги перевезень пасажирів тролейбусами (на 14,1%) та трамваями

(на 12,0%)); збільшення обсягу реалізованих послуг підприємствами пошти та зв'язку (на 10,7% у січні-червні 2014 р. порівняно з відповідним періодом 2013 р.), у т.ч. доходи від послуг доступу до мережі Інтернет зросли на 4,5% за порівнянними цінами.

Втім, чинники, що обумовлюють спад в реальному секторі регіональної економіки, більш вагомі. Це зниження промислового виробництва (на 2,2% у січні-липні 2014 р. до аналогічного періоду попереднього року, у т.ч. в переробній промисловості (на 3,2%), постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (на 1,8%)); зменшення обсягів сільськогосподарського виробництва (на 0,5% у січні-липні 2014 р. до аналогічного періоду попереднього року); подальше зменшення обсягів будівельних робіт (якщо у січні-липні 2013 р. обсяги виконаних будівельних робіт скоротилися на 10,2% до аналогічного періоду попереднього року, то за січень-липень 2014 р. відповідний показник зменшився ще на 15,0%); збереження від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі товарами (яке за підсумками I півріччя 2014 р. склало 480,7 млн дол. США) та залежності регіону від імпорту енергетичних матеріалів (частка енергетичних матеріалів, нафти та продуктів її переробки становила 32,7%).

Ці тенденції об'єктивно призводять до погіршення бюджетно-фінансових можливостей регіональної та місцевої влади. Тому слід визнати позитивними такі зміни у соціальному розвитку регіону, як виплата в повному обсязі соціальних платежів населенню, державної допомоги соціально незахищеним верствам населення (у січні-серпні 2014 р. Львівська область отримала 26,5 млн грн субвенцій на виплату державної допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасової державної допомоги дітям; на виконання заходів Обласної програми з покращення соціального захисту багатодітних сімей, які проживають на території Львівської області, в частині навчання дітей з багатодітних сімей плаванню із загального фонду обласного бюджету виділено 300 тис. грн; забезпечено фінансування низки додаткових заходів з посилення соціальної захищеності пенсіонерів та інших вразливих верств населення), посилення нормативно-правового та фінансового забезпечення соціальної підтримки населення (у січні-липні 2014 р. введено в дію нову програму з оплати житлово-комунальних послуг, за рахунок реалізації заходів якої надано компенсацію додаткових витрат населення на оплату послуг газопостачання, централізованого опалення і централізованого постачання гарячої води; в регіоні розпочато реалізацію Програми удешевлення вартості іпотечних кредитів для забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов, відповідно до якої в поточному році укладено 25 угод; в рамках реалізації Комплексної програми соціальної підтримки окремих категорій громадян Львівської області на 2014-2017 роки з обласного бюджету виділено 843,5 тис. грн на виплату одноразової адресної допомоги сім'ям, родичі яких загинули під час виконання завдань в умовах режиму воєнного стану (розмір зазначеної допомоги на одну сім'ю становить 120,5 тис. грн)), збереження активної діяльності служб зайнятості населення на ринку праці.

Потрібно зазначити, що параметри соціально-економічного розвитку та можливості його фінансування у Львівській області в сучасному часовому періоді значно залежать від таких чинників:

1) переміщення акцентів у структурі зовнішньої торгівлі з Російської Федерації на країни ЄС, що пози-

тивно позначилося на збільшенні обсягів та структурі експорту. Так, найбільші обсяги товарів у 2014 р. було експортовано до країн ЄС (на 568,3 млн дол. США (73,7% від загальнообласного експорту)). Порівняно з січнем-липнем 2013 р. експорт у ці країни збільшився на 21,2%. Серед країн ЄС в експорті товарів головними торговими партнерами були Польща (27,1% від загальнообласного експорту), Німеччина (13,1%), Чехія (6,9%) та Данія (6,7%); в імпортних операціях – Польща (22,9% від загальнообласного імпорту) та Німеччина (11,8%). Підприємства області збільшили у країни ЄС експортні поставки деревини та виробів з неї (на 83,9%, найбільше – у Польщу, Румунію, Словаччину), вузлів електрообладнання для автомобілів (на 28,5%, у Німеччину, Чехію, Польщу, Португалію), текстилю (на 16,1%, у Німеччину, Данію, Латвію), меблів (на 14,2%, у Польщу, Данію).

Найбільші обсяги товарів імпортовано також з країн ЄС – на 861,3 млн дол. США (61,8% від загальнообласного імпорту). Порівняно з січнем-липнем 2013 р. імпорт з цих країн зменшився на 13,7% (переважно через скорочення надходжень фруктів з Польщі, м'яса та субпродуктів з Польщі та Німеччини).

Проявом реакції експортерів на валютні коливання було намагання утримання іноземної валюти в очікуванні подальшої девальвації гривні. Зміна поведінки експортерів проявлялася не стільки у відповідь на валютні коливання, скільки на використання адміністративних важелів НБУ – запровадження обов'язкового продажу валютної виручки призвело до використання експортерами різних схем ухиляння виконання цієї норми (у т.ч. через офшорні компанії);

2) погіршення фінансових результатів діяльності підприємств, що негативно позначилося на обсягах та ефективності господарювання в реальному секторі економіки регіону. Так, у 2014 р. зберігся від'ємний фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування у промисловості («мінус» 2,1 млрд грн), операціях з нерухомим майном («мінус» 796,1 млн грн), оптовій та роздрібній торгівлі, ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів («мінус» 488,0 млн грн), тимчасовому розміщуванні й організації харчування («мінус» 186,2 млн грн), охороні здоров'я та наданні соціальної допомоги («мінус» 162,0 млн грн), сфері інформації та телекомунікації («мінус» 47,2 млн грн), мистецтві, спорті, розвагах та відпочинку («мінус» 18,2 млн грн), будівництві («мінус» 2,7 млн грн).

У 2014 р. істотно залишається частка збиткових підприємств (станом на 1.07.2014 р. показник становив 45,4% загалом в економіці та 65,6% – у тимчасовому розміщенні й організації харчування, 63,3% – у сфері транспорту і зв'язку, 57,1% – у культурі та спорті, 54,5% – у сфері охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, 52,2% – у сфері інформації та телекомунікації, 51,7% – у промисловості, 47,0% – у будівництві). При цьому зменшилася кількість підприємств, які одержали прибуток (на 15,4% загалом, у т.ч. в сфері інформації та телекомунікації (на 80,6%), наданні інших видів послуг (на 73,5%)). Істотно збільшилася кількість підприємств, які одержали збиток, у секторі операцій з нерухомим майном (у 41,9 рази), інформації та телекомунікації (у 7,1 рази), тимчасового розміщення й організації харчування (у 6,7 рази), охорони здоров'я та надання соціальної допомоги (у 6,5 рази), промисловості (у 5,8 рази). Збереглася й негативна тенденція до збільшення частки збиткових підприємств в обласному центрі (у I півріччі 2014 р. показник становив

40,4%, що на 3,5% більше, ніж за аналогічний період 2013 р.);

3) погіршення ситуації на ринку праці та нестабільність доходів населення, що ускладнили фінансування соціального розвитку регіону. Так, зростає частка зареєстрованих безробітних серед жінок, молоді та сільського населення (за січень-серпень 2014 р. частки безробітних жінок та молоді віком до 35 років зросли на 2,4 в. п. та 1,1 в. п. і склали 56,0% та 50,7% зареєстрованих безробітних у відповідній групі, а частка безробітних, що проживають у сільській місцевості, перевищила 40% загальної чисельності безробітних по області).

В області погіршилися умови укомплектування вакансій на ринку праці, зокрема частка вакансій для укомплектування державною службою зайнятості становила 99% від заявлених роботодавцями робочих місць та станом на 1 вересня 2014 р. кількість вакансій зменшилася до 1,9 тис. од., що на 49,7% менше показника відповідної дати 2013 р. Наслідком цього стало посилення ризиків для розвитку ринку праці, а саме зниження працездатної та економічно активної частини населення (середньооблікова кількість штатних працівників у липні 2014 р. у порівнянні з липнем 2013 р. зменшилася на 2,9%), погіршення професійно-кваліфікаційних та вікових характеристик пропозицій на ринку праці, ослаблення інтелектуально-кадрового забезпечення і потенціалу розвитку реального сектору економіки.

У регіоні відбулося зниження реальної заробітної плати (на 7,2%), а також збільшення розриву між фактичним та середнім розміром заробітної плати, зокрема найнижчий рівень оплати праці спостерігався на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства, торгівлі, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, будівництва, діяльності у сфері адміністративного і допоміжного обслуговування, тимчасового розміщування й організації харчування (не більше 48% середнього рівня в області);

4) невиконання головних показників з наповнення регіонального і місцевих бюджетів, що позначилося на зменшенні обсягів фінансування соціальних програм, а також заходів з підтримки підприємства і стимулювання розвитку реального сектору. У I півріччі 2014 р. до загального фонду обласного бюджету надійшло 422,7 млн грн податків, зборів та неподаткових платежів, що було на 3,5% більше, ніж за аналогічний період 2013 р., але становило лише 48,4% річного плану та 47,5% планових річних розрахункових показників Міністерства фінансів України. Зокрема недовиконання плану надходжень до обласного бюджету було істотним за податком на прибуток підприємств комунальної власності (неотримано 2,1 млн грн, а невиконання становило 67,4%); оплатою за надання адміністративних послуг (47,2%); частиною прибутку комунальних підприємств (13,4%); орендною платою (42,0%).

До спеціального фонду обласного бюджету у I півріччі 2014 р. надійшло доходів у сумі 12,8 млн грн (за винятком власних надходжень бюджетних установ), що становить 98,9% до піврічного плану. Зокрема, збору за першу реєстрацію транспортних засобів та податку з власних транспортних засобів надійшло у сумі 4,5 млн грн (89,8% від плану), екологічного податку – 4,5 млн грн (56,3%), коштів від відчуження комунального майна – 3,2 млн грн (45,3%), коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського виробництва – 0,5 млн грн (12,8%).

Офіційних трансферів з державного бюджету до обласного бюджету надійшло у сумі 2,5 млрд грн.,

або 48,3% до річного плану. З них субвенцій з державного бюджету до обласного бюджету надійшло в обсязі 1,8 млрд грн (48,0%). Впродовж I півріччя 2014 р. обласний бюджет одержав 698,3 млн грн дотацій з державного бюджету (49,1%);

5) зниження позитивних тенденцій в активізації розвитку таких бюджетоутворюючих видів економічної діяльності, як туристична галузь та готельно-ресторанне господарство регіону. Попри подальший розвиток туристичної інфраструктури та позиціонування окремих міст області у світових туристичних рейтингах (м. Львів потрапило до «топ-10 міст світу, які варто відвідати у 2014 році» у рейтингу за версією популярного британського туристичного сайту The Rough Guide; м. Львів отримало перше місце в ТОП-10 міст Європи які варто побачити якнайшвидше, куди можна й треба їхати влітку 2014 р. за версією VirtualTourist та 39 місце у рейтингу найбільш привабливих для туристів міст світу за співвідношенням ціни і якості послуг за версією відомої системи пошуку готелів Trivago GmbH на підставі 82 млн відгуків туристів), розширення туристичної пропозиції та культурної програми (збільшення кількості фестивалів, ярмарок та інших культурних та туристичних заходів), покращення транспортного пасажирського сполучення (у т. ч. за рахунок розширення напрямів авіаційного сполучення), активного формування та просування туристичного бренду м. Львова та Львівської області на регіональних і міжнародних виставкових заходах, в соціальних мережах, мережі Інтернет, значного приросту туристів у регіон у 2014 р. не відбулося.

Анексія АР Крим та розгортання військових дій на сході країни, загострення політичної ситуації та активні протестні акції привели до зміни географії внутрішніх туристичних потоків, але не викликали значного приросту потоку туристів у Львівську область. Негативна пропаганда з боку Російської Федерації призвела до скорочення туристів з Росії, Молдови, Республіки Білорусь та решти країн СНД, а інформація у закордонних ЗМІ про політичні, військові події та протестні акції в Україні, офіційні повідомлення та рекомендації міністерств закордонних справ країн ЄС уникати подорожей в Україну зменшили туристичні потоки з Польщі, Німеччини, Австрії. Скорочення туристичних потоків призвело до істотного скорочення заповнюваності санаторіїв (станом на червень-липень рівень заповнюваності становив близько 30%), а також зменшення рівня завантаженості готелів на 20-30%.

До зниження активності у туристичній сфері регіону призвели й скасування низки літніх чартерних авіапрограм львівськими туроператорами внаслідок зниження попиту на виїзні тури через значну девальвацію гривні, зниження купівельної спроможності та несприятливі очікування населення, а також скорочення пасажиропотоку через Міжнародний аеропорт «Львів» ім. Данила Галицького (за результатами січня-червня 2014 р. пасажиропотік скоротився на 12% (до аналогічного періоду минулого року), а протягом червня 2014 р. – на 20%);

6) покращення міжрегіональних зв'язків, що позитивно позначилося на обсягах виробництва продукції ВПК та у добувній промисловості. Падіння вугледобування на Донбасі привело до переформування внутрішніх потоків його постачання, зокрема для ТЕС. Відчутними були й намагання до розвитку інтеррегіонального економічного співробітництва Львівської області, зокрема з окремими регіонами ЄС. У м. Любліні підписано спільну Декларацію про реалізацію Стратегії трансграничного співробітництва

Люблінського воєводства, Волинської області, Львівської області та Брестської області на 2014-2020 роки, що є необхідною інституційною основою для реалізації спільних трансграничних проєктів (у сфері економіки, екології, культури, туризму, транспорту, прикордонної інфраструктури, освіти і науки) у рамках нового фінансового інструменту ЄС на 2014-2020 роки Програми прикордонного співробітництва «Польща-Білорусь-Україна»;

7) прийняття ряду рішень, пов'язаних із реагуванням на ситуацію з військовими діями на сході країни, що позначилося на погіршенні організації та фінансування політики соціально-економічного розвитку регіону. Ситуація на сході України викликала необхідність додаткового фінансування матеріально-технічного забезпечення військових частин, які розташовані на території Львівської області та військові яких беруть участь в АТО. На ці потреби були перерозподілені кошти окремих обласних програм.

Запізніле (лише у червні 2014 р.) затвердження Програми соціально-економічного та культурного розвитку Львівської області на 2014 рік з макроекономічним прогнозом на 2015-2016 роки, недоотримання планових надходжень бюджетних коштів, а також спрямування значних сум коштів на потреби армії та соціального захисту громадян з тимчасово окупованих територій призвели до недофінансування більшості програм соціально-економічного розвитку, а відтак – стримувало його. Станом на 17 вересня 2014 р. з обласного бюджету фінансувалися заходи 36 програм, на які було спрямовано 80,3 млн грн. Середній рівень фінансування усіх програм до передбачених загальних річних обсягів становив 48,2%.

Висновки з проведеного дослідження. Недоотримання бюджетних коштів через загальнодержавну нестабільність макроекономічної ситуації та виділення значної їх частки на соціальну політику призвело до відмови від фінансування низки програм підтримки підприємництва та залучення інвестицій в економіку Львівської області.

Є підстави стверджувати, що резервом міцності та істотним потенціалом фінансування соціально-економічного розвитку регіону характеризується військово-промисловий комплекс. Концентрація державно-приватних зусиль на відновленні його матеріально-технічної бази, пошуку інвестицій та ринків збуту (зокрема зовнішніх), розвитку міжрегіональних та міжгалузевих відносин за участі інноваційного та наукового потенціалу регіону дозволили б перетворити ВПК на локомотив економічного та соціального розвитку області.

Перспективним залишається й розвиток сфери туризму і рекреації, потенціал якого ще далеко не реалізований та значно збільшився після загострення ситуації на сході держави. Регіональним органам влади необхідно започаткувати процес довгострокового реформування та програмування розвитку туристично-рекреаційної сфери області, активізувати діяльність із популяризації можливостей і потенціалу туристично-рекреаційного комплексу, розробки та реалізації програм розвитку інвестиційної діяльності, спрямованих на заміщення державного бюджетного фінансування проєктів створенням інвестиційних фондів, кластерів, інших об'єктів інвестиційної інфраструктури, залучення коштів іноземних інвесторів, трудових мігрантів.

Зростає актуальність підвищення ефективності регіональної політики у соціальній сфері. У цьому контексті доцільними є продовження активної співпраці органів влади і місцевого самоврядування з громад-

ськими організаціями у напрямку забезпечення фінансової та організаційно-правової підтримки переселенців; забезпечення (у зв'язку з підвищенням цін і тарифів на комунальні послуги) надання населенню компенсації додаткових витрат на оплату послуг газопостачання, централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води; продовження організації поселення, працевлаштування, навчання та оздоровлення дітей, надання соціальної допомоги громадянам; реалізація активної політики підвищення рівня заробітної плати та доходів громадян, зростання продуктивної зайнятості, розвитку ринку праці та організації професійного навчання, розширення видів громадських робіт та їх фінансування.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Барановський О.І. Фінансова безпека : монографія / О.І. Барановський. – Ін-т екон. прогнозування. – К. : Фенікс, 1999. – 338 с.
2. Фінансова політика та податково-бюджетні важелі її реалізації : монографія / [за ред. А.І. Даниленка]. – К. : Фенікс, 2008. – 468 с.
3. Ермошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення : монографія / М.М. Ермошенко. – К. : ВЦ КНТЕУ, 2001. – 309 с.
4. Кисіль Т.В. Теоретичні засади використання стратегії імпортозаміщення на промислових підприємствах / Т.В. Кисіль // Маркетинг і менеджмент інновацій, 2014. – № 1. – С. 64-71.
5. Мельник М.І. Інвестиційний клімат регіону: теоретичні та прикладні засади дослідження : монографія / М.І. Мельник. – Львів : ІРД НАН України, 2005. – 304 с.